

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

17. De emptione, venditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

beneficia & irregulares, Episcopus tamen post pœnitentiam potest dispensare. 2. Non admittendi ad communionē sacram, neque sepulturæ Ecclesiasticæ tradi debēt. Usurarius tamen publicus, antequam denunciatus sit, non est vitandus, etiā in sacris. 3. Testamentum legatum, usurarij publici ipso iure irritum est, nisi ante mortem restituerit, quæ per vsuras acquisita sunt, vel de eorum restitutione idoneam cautionem dederit per pignora aut fideiussores.

C A P. XVII.

De emptione aut venditione.

Contractus emptionis aut venditionis mutuo r) consensu dandi mercem pro precio substantia- liter constituitur, potest etiā institui inter absentes, & requiritur traditio ad quam vtraque parte tenet, & consequenter ad dominij translationem.

Contractus autem iste introductus est cuso nummo, utpote commodiore modo; nam olim res aliæ inter se permutari solebant, vinum pro frumento, &c. Sed quia non semper, nec facile concurrebat, ut cum tu haberes, quod ego desiderarem, inuicem haberem, quod tu accipere velles, idē electa est materia, cuius publica ac perpetua æstimatio difficultatibus permutationum æqualitate quantitatis subue- riret.

Contractus iste, quā precium interuenit, em- ptio; qua verò merx, venditio dicitur.

§. 1.

De precio rerum Venalium.

3 **D**Vplex est precium rerum venalium; vnum legitimum, id est, publica lege taxatum, ad cuius taxationis obseruationem omnes venditores obligantur sub virtute iustitiæ, nisi manifestè iniusta sit, videlicet, si pistoribus taxetur pondus panis, non secundum proportionem valoris tritici: aut si lex iubet, vt frumentum superueniente sterilitate eodem precio vendatur, quo antè, cum esset copia. Nam propter circumstantiam accidente mutatione, precium quoque à Magistratu mutari continet.

4 Tempore sterilitatis non potest Magistratus sibi agricolis pretium frumenti taxare, alijs mercibus non taxatis; alioquin iniustam læsionem agricolæ patientur. Esto pauperibus hoc modo consultum esset, tamen iste succursus non ab vno hominum genere, V. C. agricolis, sed omnium fieri debet.

Alterum est precium naturale, quod, seclufa legalis definitione, ex ipsarum mercium natura sumitur, idque cum habitudine ad humanum vsum, affectionem, voluptatem.

Sic panem pluris æstimamus, quam mures, ob maiorem illius vtilitatem &c.

Discrimen est inter hæc duo; quod precium legitimum consistat in indiuisibili. Naturale autem latitudinem habet, pendens ab hominum æstimatione & affectu; siquidem varij homines de rebus variè iudicant. Quare triplex precium à Doctoribus statuitur, supremum, mediocre, infimum, quam latitudinem precij iusti, dum venditores non excedunt, à peccato iniustitiæ immunes sunt, licet alijs summo, alijs medio-

alijs infimo precio vendant. Quare etiam em-
poribus concessum est licitari, siue precium offerre,
sed intra latitudinem.

Vnde Pomponius. In pretio emptionis & venditionis
naturaliter licere contrahentibus se circumuenire. In con-
scientia tamen omnis venditio, in qua iusti precij la-
tudo exceditur, & omnis emptio, in qua iusti precij
quantitas non attingitur, iniquitatem continet; ideo-
que per restitutionem ad aequalitatem reducenda
est, nisi liberalis remissio saltem praesumpta, eius, qui
deceptus fuit, accesserit. Aut si vterque sciat valorem,
praesumenda est donatio. Nam vniuersum, si quis sci-
entia non debere, aliquid soluat, donare censetur:
quare tanquam indebitum repetere non potest.

In externo foro ob vitandas lites non succurritur
contrahentibus, nisi si ultra dimidium iusti laesi fuerint
est, nisi dimidiam iusti pretij partem alteruter ac-
cepit; V. G. si merx, cuius iustum precium vendi-
tionis tempore minimum erat 10. aureorum, vendi-
ta sit minus 5. aureis, competit venditori actio ad-
uersus emptorem, vt vel rescisso contractu mercem
restituar, preciumque suum recipiat, vel iusti pretij
defectum suppleat.

Pari modo sicut in decepto venditore; ita etiam in
decepto emptore dimidium iusti aestimandum est,
quia aequa est laesio enormis & damnum, id etiam
valet in alijs permutationibus.

Rescisso contractu emptionis ac venditionis pro-
pter laesionem enormem, fructus temporis interme-
di ad emptorem tanquam dominum spectant, sicuti
periculum rei ad eundem pertinebit. Alia ratio
est, si venditio rescindatur propter pactum adiectio-
nis in diem; id est, si intra tempus certum precium,
Nn solu-

solutum non sit, res in empta esto. Tunc enim fructus temporis intermedij sunt emptoris, quia res scilicet eiusmodi contractu propter pactum, perinde est, ac si nulla emptio & venditio intercessisset.

NB. Licet iure canonicò deceptis infra dimidium iusti denegetur actio iudicialis, conceditur tamen eius denunciatio Evangelica, per quam deceptores de iniquo damno resarciendo frustrandi moniti, tandem Prælato denunciantur, ut ad quod sub peccato mortali præstare debent, compellantur.

9. Iustum mercis premium est, quod loci consuetudo approbat, secundum communem hominum opinionem. Unde ille non peccat, qui sciens copiam frumentorum brevi tempore superuenturam, suo precio consueto vendit. Nam rerum præcia non priuata vnius vel alterius hominis noticia aut affectione sed vt dictum est, ex communi ciuium estimatione accipienda sunt.

NB. Quæstor ceu dominus scripsit, frumentum fore carum, idè debere vendere, potest solvere, post 3. septimanam aut alteram vendere, lucrando (si V.C. pro 1000 scaphas dedit 5000. & postea leant 6000.) 1000. Siquidem antea preciorente frumentum quod vendendū erat, ipse emptor postea, verò tanquam suum effectum carum detraxit.

10. Variæ causæ sunt, ob quas rerum venalium præcia augeri vel minus solent. 1. Penuria mercium, multitudinem emptorum, paucitas vendentium, augent rerum præcia. 2. Pecuniæ abundantia efficit, vt rerum præcia crescant; eiusdem inopia, vt decrescant. 3. Est modus vendendi. Nam merces quæ sub habet

venduntur, vel in foro scrutariorum minoris aestimari solent, quam quae in propria officina quaeruntur. 4. Est singularis commoditas, quam venditor ex re vendita habuit, eaque in gratiam emptoris se spoliat. 5. Si emptori commodum non sit emere, sed à venditore rogari, ob hanc circumstantiam aliquantulum minuitur pretium mercis: sicuti & pretium locationis; si conductori commodum non sit conducere.

§. II.

Dere vendita, seu merce.

Nondum dabitur venditor fidem habere emptori in pretij solutione, ideoque mercis dominium transferre: aliàs dominium mercis emptori non acquiritur, nisi vel soluto precio, vel cautione pignoris, si venditor alia ratione emptoris fidem securus fuerit. Ratio, quia dum ex parte emptoris contractus nondum completus est, merito venditor rem venditam sibi obligatam tenet.

Res in specie empta, si etiam ante traditionem ab emptoris culpa pereat, emptoris damnum est; V. C. grex ouium, vini dolium, hic equus, hæc arca, ligni plaustrum: secus si res indeterminatè, seu in genere empta fuit. V. C. ex grege 10. oues.

Venditio interdum fit ad numerum vel mensuram, V. C. in singulas vini amphoras, certum pretium habendo, & tunc periculum ad venditorem pertinet, donec mensuratum fuerit, eò quod venditio ante perfectam censetur, sed quasi sub conditione facti dimensionis, numerationis &c. accesserit. Quod si venditio fiat ad corpus, id est, ut totum simul venditum fuerit, V. C. plaustrum vini; neque actum, ut degu-

Nu 2 stare

NB staretur, vini periculum emptor præstare debet.
NB. Sed si expressè vel tacite actum, ut degustaretur
antequam omninò perfecta venditio esset, pericu-
lum ad venditorem spectat. Quod si certum tempus
præfixum ad gustandum aut mensurandum, putabilem
moram, emptoris periculum ad ipsam pertinet.
stabit.

- 14 Venditor mercis vitium occultum significat
netur, alioquin rescindi potest contractus, si de
causam contrahendi dedit. Ratio, quia ad officium
vendedoris pertinet, mercis naturam & qualitates
manifestare, quatenus id scire emptoris interest.
vitio autem manifesto non est necesse emptori
monere, ipse enim sibi impurare debet.

Quod si verò dolus sine dissimulatio vitij occul-
tæ causam emendi non præbuit, quia nihilominus
missit emptor, licet minore precio, tunc non res-
cinditur actio ad rescissionem contractus, sed ad
tuendam partem precij, quando minoris res em-
fuit, si vitium ignoratum non esset.

- 15 Si merx vitiosa aliqualem usum habet ad em-
nem, ob quem emitur (V. C. calcei ex corio debili-
cti) interdum necesse non est vitium occultum
manifestare. Nam alioquin magnum fortuna-
men mercatores subire debebunt, quando meli-
iores merces distrahere poterunt; ipsi tamen
tem omnis generis ac qualitatibus emere solent.
bet tamen in hoc casu plerumque mercator merce-
minoris vendere, ob eius vitium. Quod singu-
liter notandum est equorum venditoribus, licet
cundum municipales constitutiones, non nisi
vitia, die Hauptmängel edicere teneantur; si
equus venalis alio quocunque vitio laboret.

quod minus vilis existat, necessariò remittendum
 esse de ipsius precio: alioquin in conscientia foro
 iniuria committitur, cum restituendi onere, pro-
 pter inaequalitatem rei datae, & rei acceptae: ita mer-
 catores statim damnari non possunt, si vino aquam,
 & picem admisceant; modo exinde emptori-
 bus nullum damnum inferatur, & merx proportio-
 nis precij, quo venditur, satis idonea sit ad consue-
 tum vitium. In specie tamen oenopolae, si vino a-
 quam in quantitate immodica admisceant, plerun-
 que damnum inferunt & peccant, quia vinum aqua
 citius facilius acescit, & tam diu non conseruatur.
 Quod si ad vim meliorem concoctionem vile sit
 modicum aquae infundere, aut emptores abhor-
 tati à vino ob eius meracitatem, nisi aqua pa-
 ram temperetur, non erit necesse, idè de precio
 mutare. Inò si à Magistratu iniuste taxentur
 oenopolae (vi & pittores) & damnum pati debe-
 ant, nisi admisceant aquam, possunt admis-
 cere.

Denique si venditor ignorauit mercis occultum
 vitium, non tenetur prestare damna, quae exinde
 emptor accepit, V. C. si pecus mo. bos iungregem in-
 fecit, insuper venditio valida est, sed competit em-
 ptoria actio, quanti minoris emisset, si id ita esse sci-
 uisset.

Actio, Quantò minoris (in foro ciuili intra an- 16
 num durans) in foro conscientiae etiam ultra annum
 durat ad petendum precium iustum.

Actio redhibitoria, tendens ad rescissionem
 contractus solum intra annum dimidium durat.

Peracta venditione partium consensu fructus o- 17
 mnes pendentes, tum maturi, tum immaturi ad em-

prorem spectare debent. Ratio, quia fructus pendentes censentur pars fundi, percepti ante sunt venditoris. Emens equum, censetur etiam emisse ornamenta; ephippium, frænum. Vendita domo etiam seræ, clavi, item was Nagelhaft ist.

NB. Si domus vendatur, quæ alteri elocata est, pensio pertinet ad venditorem, proportionem temporis elapsi, usque ad celebrationem contractus. Pensiones ex re frugifera, agro, vinea, dividuntur sunt secundum rationem ac proportionem fructuum, quatenus ij vel ad emptorem vel venditorem spectant. Ratio, quia pensio soluitur ratione fructuum, ergo iure illi debetur, cui alias fructus venditæ deberentur.

18 Peracta venditione etiam fructus producti seu postea exorti ad emptorem spectare debent, etiam si pretium solutum non sit. Nam fructus naturaliter consequuntur substantiam rei frugiferæ. Ergo cum emptor iusto precio rei frugiferæ substantiam emit, simul etiam emit ius atque potentiam fructuum. Deinde æquum est, ut ad eum spectet commodum ad quem spectat periculum. Contrariæ leges civiles ita intellectæ sunt iniquæ.

19 Usuræ precij non soluti exigi possunt, si commensuratae sint, V. C. quia venditor pecunias negatam ni exposuisset, si tempestivè solutæ fuissent. Quia quæcunque naturalis causa alieni damni est, illud refarcire tenetur. Usuræ verò contrariæ exigi possunt, quia pecuniæ suapte natura hereditariae sunt.

20 Si venditio ita fiat, ut periculum rei venditæ terim donec pretium solvatur ad venditorem pertineat, tunc fructuum æstimationem is exigere potest.

Itte autem contractus omnium damnandus est, V.C. Vendo tibi, tradoque agrum, vineam, ea lege, ut precium apud te sit in deposito, quoad æqualis bonitatis vinea mihi emenda offeratur interea soluta mihi annuam pensionem proportionem perceptorum fructuum. Ratio; Cum enim pensio à venditore exigi non possit ratione fructuum, quippe qui emptionis iure ad emptorem spectant, sequitur ea exigi ob dilatatam precij solutionem; quod usurarium est.

§. III.

De venditione rei alienæ eiusque e-
uictione.

Venditor ex ipsius contractus natura emptori ²¹ obligatus est de mercis euictione V.C. si aliquis rem emptam ab emptore, actione reali intentata, euincat & auferat; quia videlicet demonstrat se eius esse dominum, tunc venditor emptori precium restituere cogitur. Insuper quanti eius interest rem euictam non esse; dummodò tempore contractus ignorarit emptor rem alienam esse, & licet ipsi postea mora denunciarit venditori, ut se defendat.

NB. Si res aliena emptori ignoranti vendita fuerit, valet contractus, & dominium precij venditori acquiritur.

Obijcies. Videri aliquam inæqualitatem, si emptor alienæ rei dominium non acquirat & tamen precij dominium in venditorem transferat. Resp. Non esse

esse inaequalitatem; quandoquidē pro eo, quod rei alienae venditor precis dominium acquirit, ipse vicissim emptori de euietione obligatus manet.

Si fur alienis nummis negotietur, lucrum ipsi acquiritur, cum non sit fructus pecuniae, secundum se sterilis, sed solius industriae; ipse autem fur perlocaliter obligatus manet, tum etiam venditoribus campforibus, si pecuniae ab ipsis euincantur.

NB. Lucrans pecunias aleis falsis & donans partem socio scienti & non cooperanti ad fraudem, scilicet ad nullam restitutionem tenetur, si lusor pecunias ludo iniquo acceptas cum propriis misceratur.

23 Quia fure emente pecunias furtivas bona fide accepit, easque cum proprijs commiscuit, ad nullam restitutionem domino pecuniarum obligatur. Ne iniustae acceptationis cum bona fide egerit, ne ratione rei acceptae commiscendo cum proprijs dominium eorum acquisiuit; secus est, si pecuniae separatim adhuc in specie extant.

Quod autem pecuniae furtivae cum proprijs mixtae dominium acquiratur, patet, quia nummi ex propria institutione transeunt de manu vnius possessoris ad manum alterius: quare nemo ferme secus foret, vtrum pecuniarum suarum dominium haberet, & non aliqua furtivae essent, nisi iura statuerent, vt earum dominium per commixtionem cum alijs acquireretur.

24 Bonae fidei possessor, (emptor) si postea intelligat rem furtivam esse, domino suo restituere debet non furi. Emptor tamen habet actionem contra furem de rei euietione, quam si ob illius improbitatem vtiliter persequi non potest, incipit

vel infortunio suo adscribat, & non in alterius damnum retorqueat. Quod si fur sua sponte restituito precio, mercem furtiuam recipiat, emptorem permittere posse, proprii incommodi declinandi causa.

Qui rem furtiuam, quam à fure emit, alteri bona fide vendit, postea comparente domino nihil restituere debet (ratio, quia per illam rei alienę venditionem precii sibi dati ius atque dominium acquisiuit) emptor tamen obligatur ad precium restituendum, si comparens dominus equum ab eo euincat.

Quod si res furtiua alicui donata, & donatarius vendat, obligatus est venditor v. c. equi ad restitutionem precii equi domino, si is equum iure vindicationis ab emptore recuperare nequeat.

Porro sciens rem alienam vel furtiuam esse, & emens fit particeps furti.

Licitum tamen est res furtiuas modico precio redimere, ea intentione, vt dominis suis restituantur detracto precio ob rem domini vtiliter gestam.

Qui scit rem alienam esse, vendere non debet: si vero dubitat post diligentem inquisitionem venditam non prohibetur, monito prius emptore de periculo euictionis.

§. IV.

De merce duobus in solidum vendita.

Si res duobus vendita, vni quamuis posteriori tradita sit, dominium huic acquiritur, idem tenendum est de aliis conuentionibus, permutatione, locatione. Quod si verò neutri tradita, prior emptor præfertur posteriori, iuxta reg. 54. in 6. Qui prior est tempore, potior est iure. Quod si verò Ecclesię aut ciui-

Nn 5   tati res

rati res vendita & tradita, præferenda est Ecclesiæ. Ratio, quia Ecclesiæ, loca pia, & Ciuitas priuilegiū habent, vt ipsis per legatum, donationem, venditionem, dominium absque rei traditione acquiratur. l. vlt. C. de SS. Ecclesiis.

- 29 Quæ in fraudem alienata sunt gratuito titulo, à venditoribus intra annum repeti possunt, etsi donatarius fraudis ignarus fuit; (modo res extet; nam si consumpta, non amplius obligabitur donatarius, quam inde locupletior factus est.) Quod si vero titulo oneroso alienata sunt, v. c. Venditionis titulo rescindi non potest, si alienatio facta fuerat ignoranti.
- 30 Si donatarius sciat, donationem fieri cum iniusto damno creditorum, videtur in conscientia obligatus ad restituendum, tamen si non repetatur. Cooperatur enim donatarius ad talem alienationem consentiendo, seu acceptando, vnde licet suadendo non impellat, ideoque non sit causa efficiens quoad principium, est tamen causa efficiens quoad executionem.

§. V.

Quæ res vendi possint, vel non.

- 31 Res sacra, homo liber (extra necessitatem) item publicum forum vendi non possunt.
- 32 Ea quæ in spe sunt, fœtura gregis, fructus agrorum, lucra; item iura nostra & actiones vendi possunt: sed actiones non potentiori ratione officii seu potestatis exercendæ in debitorem.
- NB. Debitum quod difficile ac solutionem habet, tantò minus valet. v. c. 90. hoc anno soluendo pro 100. futuro anno.
- 33 Probabile est, quod ius seu chirographum ad accipiendum

cipiendum sequente anno 100. minore tunc emi possit, pua 90. Ob periculum aut difficultatem assequendi: ob cessans lucrum seu commoditate presentis pecunie, qua se priuat emptor chirographi.

Nemo inuitus rem suam vendere cogitur, exceptis casibus publicæ necessitatis, aut publici fauoris. 34
 1. Si publica necessitas & inopia sit. v. c. frumenti, &c. tunc cogi possunt ciues ad vendendum, & in casu communi solis ciuibus & non exteris, si vtrisque non sufficiat. quod maior in necessitate priorum ciuium, quam exterorum ratio habenda sit. Cuiusmodi legibus iustis, latis in commodum communitatis etiam Clerici se conformare debent. 2. Ob fauorem publicum, vt si fundus personæ priuatæ necessarius sit ad palatium principis, collegii, ampliandum, & prohiberi potest, ne quis altius ædes ædificet, si exinde videri possint religiosi, damni tamen debet fieri compensatio. Artium quoque professores cogere possunt fabrum ferrarium, vt ex officina sua migret, si publicis lectionibus, quarum publicus fauor censetur, impedimentum creet. 3. Si dominus alicuius loci, nimia sæuitia vteatur in suos subditos, & monitus non desistat, à Magistratu compelli potest ad vendendum dominium, vel omnino priuari iurisdictione.

§. VI.

De Retractu Gentilitio.

Retractus gentilitius est ius, proximo venditoris consanguineo concessum, factam venditionem ad se reuocandi, eodem oblato precio, aliisque quibusdam obseruatis. Ratio; Ne possessiones paternæ ad alienas manus veniant, quod satis lugubre esset.

NB. No.

NB: Nomen venditionis non debet extendi ad alias alienationes, donationem, locationem, legatum. Præterea consanguineis denunciatione venditionis facta, conceduntur 2. menses sine denunciatione, etiam ignorantibus annus & dies. Fructus ante renunciationem sunt prioris emptoris.

36 Ius istud retrahendi imitatur actionem realem, ut adversus quemcunque possessorem, etiam tertium emptorem &c. institui possit.

NB. Neceffe est, ut proximus agnatus sibi retrahat, non in utilitatem alterius, & in fraudem emptoris, vel aliorum consanguineorum, quibus post ipsum ius retrahendi competit.

§. VII.

De negotiatione & Monopoliis.

37 **N**egotiatio dicitur, cum merces ex proposito emuntur, ut postea carius distrahantur luci causa. Verum si per accidens fiat, ut quod ad proprium usum emptum est, postea offeratur occasio vendendi carius, non est negotiatio, cum id potius spectet ad œconomicam gubernationem, quæ etiam in personis Ecclesiasticis commendatur.

38 Negotiatio per se mala non est (quia mercium precii latitudo quædam est, ut proinde eadem merx, intra iustitiæ limites minoris emi, ac postea pluris vendi possit; tum quia mercium precia, pro temporum ac locorum varietate mutantur. Per accidens tamen ob hominum cupiditatem & malitiam, peccati causa existant, animum hominis à cælestibus auocantia, unde & Clericis seuerè interdicta.

39 Negotiatio propriè dicta, videlicet si res emptæ, non

non immutatæ, postea carius vendantur, personis Ecclesiasticis sub mortali peccato prohibita, excepto tamen necessitatis casu, si alio modo vitam sustentare nequeant.

Negotiatio improprie dicta, quæ est rerum in melius mutatarum, lanæ in pannum, exceptis quibusdam casibus, prohibita est Clericis ac Religiosis, licet non tam seuerè, quare ex tali etiam negotiatio- ne tributum & vectigal magistratui soluere debent, sicut alii negotiatores. Excipe, si Clerici proprias vineas, possunt vèdere, sed cauere, ne ex domibus suis faciant tabernas, possunt locare iumentra sua, item ex lana empta, iuxta Apostoli exemplum, Act. 18. manuum labore elaboratam, materiam diuendere.

Clericus tradendo alteri pecuniam vt negotietur cum eadem non potest grauis peccati damnari, sed partem lucri excipiat, idq; ob necessitatem vel consuetudinem Regionis.

Qui coemptione, v. c. siimenti inopiam & charitatem inducunt, videntur peccare contra iustitiam, quia primæuo iuri ac naturali, secundum quod omnia hominibus communiter à Deo creata & donata sunt, quàm maximè aduersatur.

Monopolium (est cum vnus vel plures è Republ. consequuntur, vt ipsi soli genus aliquod mercium ad vitam necessariorum, pretio quo ipsis libitum est, vendant), illicitum est, nisi ob iustam causam publica autoritate permittantur, v. c. ob inopiam mercatorum.

Mercatores contra iustitiam peccant, si inter se conueniant, vt non sine summo precio aliquod genus mercium diuendant. Ratio, quia emptoribus nō solum Cæsareis, sed omnium gentium legibus, si re- rum

rum precia taxata non sint, concessum est licitari, ut
semper summo precio emere cogantur. Hoc autem
iure eos spoliant mercatores, illicita & legibus inter-
dicta illa conuentione, ergo iniustum damnum ipsi
inferunt.

CAP. XVIII.

De Censibus.

I **A** Pud Canonistas Census significat ius contra-
actu aliquo constitutum, pensiones siue redditus
annuos ex realiqua percipiendi. Hoc sensu duplex
est Census; Vnus reservatiuus (cum quis fundum
pleno domini iure in alterum transfert, reuerata
sibi annua pensione ex eodem fundo iuxta exemplū
Ioseph. Gen. 47.) Alter est census consignatiuus (cū
quis contractu donationis, venditionis, vel permuta-
tionis, alteri constituit ac designat ius ex re sua (id
est censum designantis) redditus annuos percipiendi:
ut cum Princeps alicui constituit ius ex vectigali
suo, aut Camerae suae redditibus annuas pecunias ac-
cipiendi. Sed nos hic agemus de eo censu consi-
gnatiuo, qui emptione constituitur: qua acceptio-
ne census est species quaedam emptionis & vendi-
tionis V. C. florenis 100 à te emo ius percipiendi in
annos singulos ex agro tuo frumenti scapham, vel e-
ius valorem videlicet 5. florenos.

2 Census ita acceptus diuiditur primo in Realem
(qui fundatur super certa re vna vel pluribus, ex qui-
bus pensio soluenda est, v. c. super domo tua, agro, vi-
nea. Vnde comitatur rem, ad quamcumque personā
perueniat, quasi seruitus, siue realis obligatio pen-
sionis soluendae, donec census redimatur) ac persona-
lem, (qui fundatur super certa persona obligante se
ad an-